

Dossier de Premsa

Del 29 d'octubre al 31 de maig de 2010

Molt més que una exposició

Índex

1. Crèdits

2. Presentació

3. Recorregut de l'exposició

4. Altres elements

5. Activitats

**6. El Museu de Ciències Naturals
i el Jardí Botànic de Barcelona**

7. Horaris i tarifes de l'exposició

8. Informació general del Museu

1. Crèdits

INSTITUT DE CULTURA DE BARCELONA

EXPLORADORS: AVENTURA I BIODIVERSITAT

Producció

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Comissariat, idea original i guió

Francesc Uribe. Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Assessors especialistes

Josep-Maria Gili. Institut de Ciències del Mar. Consell Superior d'Investigacions Científiques

Josep Germain. Institució Catalana d'Història Natural

Anna d'Aguilar-Amat. Facultat de Traducció i Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona

Direcció MCNB

Anna Omedes

Programes públics

Lina Ubero

Gestió i coordinació

Elvira Ferragut

Esther Torralbo

Activitats

Pere Viladot

Teresa Vila

Carles Crespo, Nusos SCCL

Comunicació

Gemma Redolad

Amadeu Camps

Alicia Montes, Fragment

Cristina Serradell, Fragment

Natura Sonora. Fonoteca

Àlex Martínez

Administració

Ascensi Mir

Vicente Domènech

Rafael López

Sonia Martínez

Consultors

Eulàlia Garcia. Col·lecció de Vertebrats

Glòria Massó. Col·lecció d'Artròpodes

Joan Carles Senar. Recerca

Montserrat Navarro. Biblioteca

Sandra Valentín. Biblioteca

Disseny, producció i muntatge

RELLUC, SL

Disseny de l'exposició

Pep Anglí i Mar Anglí, Anglí Folch Associats, SL

Disseny gràfic

La Japonesa

RELLUC, SL

Realització audiovisual

nueve ojos

Mariona Omedes

www.nueveojos.com

Disseny aplicació informàtica

Bestiario projectes SL

www.bestiario.org

Traducció i revisió

Jordi Curell

Debbie Smirthwaite

Agraïments

Jordi Agulló

María Isabel Alfonso

Elisenda Ardèvol

Antoni Arrizabalaga

Bernat Artigues

Raül Aymí

Eduard Botey

David Campos

Toni Esparó

Isabel Filella

Marta Gabernet

Josep Germain

José González

Antonio Guillén

Alberto Mantilla

Carme Montaner

Américo Montiel

Neus Nualart

Karsten Pappé

Carles Pedrós

Josep Peñuelas

Meritxell Piera

Juanita Raguá

Alessia Rodríguez

Angel Romo

Armin Rose

Ignasi Rovira

Antoni Serra

Constantí Stefanescu

Patrocini

COMRàdio

El Periódico

Aquesta exposició ha estat possible gràcies a la col·laboració inestimable d'una llarga llista de persones i institucions que hi han col·laborat tant amb l'assessorament com en els recursos expositius.

Per veure els crèdits complets de l'exposició consulteu el web: www.bioexplora.cat/exploradors

2. Presentació

Context

El projecte s'ha construït amb motiu de dos grans esdeveniments internacionals estretament relacionats amb les ciències naturals:

*- L'any 2009 es commemoren el bicentenari del naixement de **Darwin** i el 150è aniversari de la publicació del seu treball fonamental **L'origen de les espècies**¹*

*- L'any 2010 es celebra la **Convenció sobre la Diversitat Biològica**. Un dels seus principals objectius és aconseguir una reducció significativa de la taxa actual de pèrdua de biodiversitat mundial, regional i nacional com a contribució a mitigar la pobresa i beneficiar tota la vida existent a la terra.² Es tracta d'una proposta d'acció de govern emmarcada en postulats de la Convenció sobre la Biodiversitat,² assumida també per la Unió Europea³ per les Nacions Unides.⁴*

¹ <http://www.darwin2009.cam.ac.uk/>

² <http://www.cbd.int/2010-target/integration.aspx>

³ http://countdown2010.net/archive/2010_target.html

⁴ http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIToc.htm

Les intencions en essència

De les dues efemèrides anteriors, al Museu n'hem destil·lat dos elements: ***el viatge d'exploració naturalista*** (Darwin com a paradigma) i ***l'estudi de la biodiversitat*** (les dades necessàries per aplicar polítiques de conservació). Amb aquests dos eixos temàtics es construeix el relat de l'exposició.

Els viatges intrèpids i les grans expedicions, constitueixen la base històrica del coneixement de la natura. Però l'aventura no sols es troba en els viatges transcontinentals o transoceànics. També s'entreveu en una excursió al Pirineu, a la platja més propera del Mediterrani o als erms de terra endins.

Amb el progrés científic, la informació que s'espera extreure de la natura per estudiar-la es fa més i més exigent i s'elaboren conceptes de mesura dels sistemes naturals més complexos i d'aplicació menys convencional. Alhora, els desplaçaments a les àrees d'estudi esdevenen més previsibles i menys arriscats.

En la història de l'exploració sempre es dóna un resultat pràctic: es creen col·leccions de mostres destinades a museus o altres centres d'investigació. ***L'exploració és en l'arrel dels museus de ciències naturals.***

L'esforç per desplaçar-se, el gust per explorar i descobrir són qualitats que uneixen estudiosos de la natura, siguin professionals o aficionats. L'exposició destaca la ***importància de projectes d'estudi de la biodiversitat*** que són altament ***participatius***, que traspassen la frontera de la ciència professional. L'aportació del Museu al debat del 2010 és aquesta: recordar l'enorme potencial de coneixement que cal adquirir per jutjar amb encert els models i les prediccions que es fan sobre la salut de la natura viva, i com de la mateixa societat poden sorgir ***voluntaris*** que acumulin informació adequada per a ***l'anàlisi científica.***

Les grans expedicions científiques atreuen l'atenció dels historiadors i de la literatura, també del cinema. Aquesta exposició posa l'èmfasi en la lletra menuda de les exploracions naturalistes per accentuar el paper i les circumstàncies de les persones que exploren.

En realitat, l'exposició tracta de manera clara dels **fonaments d'un museu d'història natural**: el **descobriment** i la **interpretació** dels **elements** que componen els **sistemes naturals**. Per tant, s'ha de creure que aquest projecte no és un episodi casual, sinó una forma genuïna de mirar el nostre treball i de posar-nos de nou, com sempre, les necessitats i els objectius de recerca de la biologia moderna en el punt de mira de l'estratègia científica del centre. És, doncs, un projecte de continuïtat.

Sumari de continguts i recursos museogràfics de l'exposició

Davant d'un primer escenari on es mostra que la vida sobre el planeta s'obstina per si mateixa a diversificar-se i acumular complexitat, comença el recorregut de l'exposició. Uns efectes videogràfics creen una breu ficció d'aquest devenir en el temps que posa en situació els visitants.

El **primer àmbit** repassa aspectes essencials del **concepte d'exploració naturalista**: el pas del temps i els seus efectes sobre els procediments d'exploració, la varietat d'escala en els objectius geogràfics d'estudi, el suport institucional rebut, el paper dels museus i, finalment, es constata que és la natura mateixa la que viatja avui dia en un món interconnectat per una munió de mitjans de transport. En aquest primer àmbit de l'exposició predominen objectes d'ús en les exploracions que il·lustren el canvi que ha experimentat en el temps la logística de l'exploració.

El **cor de la mostra** el constitueixen **dues narracions d'exploració**. L'una distingeix l'aventurerisme d'un mecenes i la visió científica d'un conservador del Museu de Ciències

Naturals de Barcelona que l'any **1929** van dedicar sis mesos de viatge a visitar una part del territori aleshores anomenat **Indoxina Francesa**, que avui coneixem com Vietnam, Sri Lanka i part de l'Índia. En contrast, un altre model d'exploració ens porta a temps moderns i a un paisatge antagònic: el programa antàrtic espanyol. **L'activitat científica a bord del vaixell polar** centra el relat expedicionari. En ambdós casos es posen en relleu els detalls que de

vegades resulten vitals per arribar a bon port. Elements audiovisuals i objectes crearan atmosferes adequades per fer transpirar la vitalitat dels exploradors. Fotografies inèdites de la visita a l'Orient l'any 1929 o pertinences d'expedicionaris a l'Antàrtida juntament amb escenes de l'estada al vaixell trencglaç són, en cada cas, novetats destacades.

Com si fos un curs accelerat d'estudi de la biodiversitat, el **tercer àmbit** es disposa per donar a conèixer nocions bàsiques. Amb el temps les exploracions es posen més al servei d'objectius científics, s'encunyen i es desenvolupen mesures per estimar la diversitat natural i es promou la definició d'indicadors biològics per estendre el coneixement de la biodiversitat en l'espai i en el temps. Finalment, es reconeix l'escàs coneixement que tenim encara de la natura a la vegada que es constata una destrucció significativa del que ja es coneix. Davant d'aquesta equació es planteja la necessitat d'apel·lar a la **col·laboració ciutadana** en la tasca de proporcionar dades útils per a **l'estudi** i la **gestió de la natura**. Els elements i conceptes ressenyats en aquest àmbit final s'il·lustren amb el suport de materials que són protagonistes actius en estudis de biodiversitat i amb un desplegament d'informació que **convida el visitant a fer-se partícip de projectes d'estudi de la biodiversitat**.

Finalitat del projecte

Les narracions que apareixen en els diversos elements del projecte tenen al capdavant un objectiu: destacar la importància de promoure la **col·laboració** entre **professionals i voluntaris** per adquirir coneixement de la diversitat natural.

Hi ha tres raons per fonamentar aquesta importància:

- Científica: no hi ha prou professionals de la ciència per donar abast a l'interès per conèixer els molts i canviants paisatges naturals.
- Sociològica: és propi de societats madures que s'estableixin interrelacions entre diferents àmbits de responsabilitat i capacitat.
- Metodològica: com més persones col·laborin en projectes d'exploració d'espais naturals més i millors dades s'obtindran.

I els voluntaris, què reben a canvi? A més de la satisfacció inalienable de la pròpia experiència naturalista, les institucions i els professionals de la recerca han de proporcionar formació a les persones que col·laborin a recol·lectar informació de biodiversitat. Aquesta inversió és en benefici de la informació reunida i de la satisfacció de qui hi col·labora.

Comissariat, idea original i guió

Francesc Uribe. Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Assessors especialistes

Josep-Maria Gili. Institut de Ciències del Mar. Consell Superior d'Investigacions Científiques

Josep Germain. Institució Catalana d'Història Natural

Anna d'Aguilar-Amat. Facultat de Traducció i Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona

3. Recorregut de l'exposició

EXPLORAR LA TERRA

Explorar la biodiversitat infinita

A la cerca de la novetat

Els viatges naturalistes

L'exploració naturalista en el temps

Exploracions a petita escala

El patrocini de les expedicions

Els museus: estació final de les exploracions

La natura, de polissó

L'EXPLORADOR: L'ÀNIMA DE LES EXPEDICIONS

Orient, 1929

Antàrtida, des de 1984

ESTUDIAR LA NATURA

Després de l'exploració, l'estudi
Avaluació de la biodiversitat
L'índex de diversitat biològica
Indicadors biològics
Què queda per explorar?
Crisi de la biodiversitat al planeta

La biodiversitat, cosa de tots

4. Altres elements

El web dels Exploradors . www.bioexplora.cat/exploradors

Un espai web específic del projecte d'exposició permetrà l'enllaç amb complements d'informació que amplifiquen i desenvolupen aspectes puntuals i recursos que tenen una millor representació en un entorn virtual. Els continguts extensos de l'exposició estaran presents al web, a més d'altres iniciatives inspirades en l'excitant fàbrica de somnis que són els viatges naturalistes.

Aquest espai web incorporarà bases de dades orientades a la consulta interactiva i intuïtiva de les col·leccions del Museu, un arxiu per a la difusió i consulta de projectes de biodiversitat que es nodreixin de les aportacions ciutadanes i també un espai per compartir experiències personals en viatges naturalistes.

Les publicacions

Una altra font de continguts inèdits del projecte són les publicacions editades expressament. En primer lloc destaca la publicació que acompanya la mostra, amb el mateix títol que l'exposició i que ha estat coeditada pel museu i Bosch Editor. Aquí s'han reunit un conjunt d'especialistes que refereixen per escrit les reflexions que els hagin pogut merèixer temes com les exploracions naturalistes en el context de la història de l'exploració, la base cognitiva de l'exploració, les exploracions naturalistes ara i en el futur immediat, una història de les exploracions naturalistes a Catalunya i l'exploració com a assaig literari.

Complementant la publicació anterior, la biblioteca del Museu ha editat una guia de lectura sobre obres relacionades amb la temàtica de l'exposició que es poden consultar al centre.

Altres publicacions, com una guia de suport per als ensenyants referida a l'actualitat científica del concepte d'evolució està en camí de publicar-se.

5. Activitats

Taller familiar

Explorar el món, explorar la vida

Activitat recomanada per a tota la família on s'incentivarà la curiositat per la descoberta i l'exploració del món.

Recomanada per a tots els públics i gratuïta amb el preu de l'entrada a l'exposició
Tots els diumenges menys el primer diumenge de mes (portes obertes) a les 12 h.

Tallers escolars per al diferents nivells educatius

Exploradors! NYAM!

Reflexionant sobre un dels tres eixos bàsics del model d'ésser viu, la nutrició, es construiran les relacions que s'estableixen entre diferents éssers vius d'un ecosistema.

Exploradors! construïm un ecosistema?

Què entenem per biòtop? I per biocenosi? A partir de les necessitats particulars que té cada espècie, els alumnes decidiran quines espècies poden viure en un ecosistema típicament mediterrani; a mesura que es va construint l'ecosistema gràficament, també anem construint conceptes com ecosistema, biodiversitat, biòtop, biocenosi, xarxa tròfica, etc.

Exploradors! com es fa una recerca?

Quina és la metodologia que cal seguir per fer un treball de recerca? Examinem les diferents fases del procés, utilitzant com a exemple dades de recerques actuals dutes a terme per l'Institut de Ciències del Mar.

Exploradors! La biodiversitat dels ecosistemes

La representació gràfica de quatre dels principals biomes ens ajudarà a entendre el concepte de biodiversitat. Mitjançant l'ús d'índexs de biodiversitat podrem comparar els biomes per deduir quins factors influeixen en la diversitat biològica dels ecosistemes. El taller es clou amb un debat al voltant de les causes de la pèrdua de biodiversitat general al planeta.

Exploradors! fem la motxilla

Investigar, buscar, esbrinar..., la curiositat és l'inici del coneixement. Ens plantejem la seqüència de fases per preparar una expedició i els mètodes propis d'un treball de camp.

Aperitiu de Ciència

15 de Novembre

Panellets en calça curta

Com a resultat del canvi climàtic, la primavera arriba abans i la tardor és més llarga.

Martí boada, geògraf, naturalista i doctor en Ciències Ambientals.

20 de Desembre

Entre goril·les

El virus d'Ebola és la causa principal de la mortaldat en les poblacions de grans simis de la selva tropical pantanosa del Congo.

José Domingo Rodríguez Teijeiro, catedràtic del Departament de biologia Animal de la UB (pendent de confirmació)

17 de Gener

Formigues, boscos i territori

Les restes de boscos aïllats de l'entorn de barcelona allotgen unes 58 espècies diferents de formigues que ens

poden donar informació sobre els canvis en el territori.

Víctor Bernal, biòleg, CREAM.

Tertúlies del Club dels Llunàtics

19 de Novembre

D'ocells, simis i humans: anatomia comparada, funció i evolució

Josep Maria Potau, professor d'Anatomia de la UB

19 h. Biblioteca de Zoologia

17 de Desembre

Fotografia i etologia, la conducta humana a través de l'objectiu

Txema Salvans, fotògraf documentalista

19 h. Biblioteca de Zoologia

21 de Gener

Formigues i xips, els nous reptes de la intel·ligència artificial

Ramon Sangüesa, professor d'Informàtica de la UPC

19 h. Biblioteca de Zoologia

Diàlegs

Exploradors: Els naturalistes i els científics

Cicle de diàlegs on es farà un recorregut per les visions que naturalistes i científics professionals tenen els uns dels altres. Es convidarà científics amb experiència rellevant en l'exploració de la natura i membres d'associacions naturalistes relacionades amb l'àmbit de recerca de cada científic que intercanviaran els seus respectius punts de vista.

Seminari

El voluntariat i la biodiversitat

Es tractaran experiències de voluntariat en projectes d'estudi de la biodiversitat en relació a les polítiques de gestió ambiental.

Més **informació** sobre activitats a la pàgina web:

www.bcn.cat/museuciencies, **l'agenda d'activitats** del Museu o el Servei d'Informació i Reserves trucant al telèfon **932562220**.

Responsable d'activitats: **Pere Viladot**.

6. El Museu de Ciències Naturals i el Jardí Botànic de Barcelona

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona reuneix les col·leccions de zoologia i de geologia al parc de la Ciutadella i les de botànica al Jardí Botànic de Montjuïc. És fruit d'una reestructuració organitzativa impulsada l'any 2008 per l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona amb la intenció d'integrar i coordinar millor els centres municipals de ciències naturals.

El Museu treballa principalment per avançar en el coneixement i la conservació de la diversitat natural de Catalunya i del seu entorn proper, així com per promoure l'aprenentatge i la descoberta del món natural entre els ciutadans. Amb la seva activitat també vol transmetre valors ètics de respecte per la natura i estimular el debat informat sobre els temes candents i els problemes ambientals que preocupen la societat.

Aquests objectius són compartits amb l'Institut Botànic de Barcelona, centre mixt del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i l'Ajuntament de Barcelona, amb el qual el Museu té una relació de treball a llarg termini. L'any 2008, la renovació del conveni entre el CSIC i l'Ajuntament estableix la participació del Museu de Ciències Naturals de Barcelona en totes les tasques de caràcter públic i administratiu de l'Institut.

Més informació: www.bcn.cat/museuciencies

7. Horaris i tarifes de l'Exposició

Horari

De dimarts a divendres de 10 a 18:30 h.

Dissabtes, diumenges i festius de 10 a 20 h.

Diumenges a la tarda de 15 a 20 h. entrada gratuïta

Dilluns tancat.

Preus exposicions

	<i>Permanents</i>	<i>Temporal</i>
	Geologia + Zoologia + Jardí Botànic	Exploradors: aventura i biodiversitat
Adults	5,30 €	5 €
Reduïda*	3,70 €	3,5 €
Reduïda grups (+ de 10 persones)	4 20 €	4 €

8. Informació general del Museu

Museu de Ciències Naturals

Geologia, Zoologia i Jardí Botànic

museuciencies@bcn.cat

www.bcn.cat/museuciencies

Pg. Picasso s/n. Parc de la Ciutadella

08003 Barcelona

Imatge i Comunicació: Gemma Redolad, Alicia Montes

Telèfon 93 2562205/06 Fax 93 310 49 99 comunicaciomcnc@bcn.cat